

Da Paris als Pajais Bass

In general svizzer a Waterloo

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **«Cur che las fullas popularas giacobinas han privà retg Ludivic XVI da la pussanza en l'assagl dals 10 d'avust 1792, (...) ha sia guardia svizra defendi el ristgond la vita. Var 760 guardias en mortas; las massas parisianas han vairamain sdrappà ['zerstückelt'] varsaquantas (...).** Il 1821, per las far endament, han ins stgaffi a Lucerna il monument sbozzà da Berthel Thorvaldsen, il qual represchenta in liun muribund. Lez era deditgà 'Helvetiorum fidei ac virtuti', a la fidaivladad e valerusadad dals Svizzers – fidaivels a retg Ludivic, executà il 1793» (1). Il promotur lucernais dal monument, Karl Pfyffer von Altishofen (1771-1840), uffizier da la guardia svizra a Paris, sa chattava en Svizra ils 10 d'avust 1792 ed ha vuli commemorar ses camarats. In auter uffizier svizzer, Jean-Victor Constant de Rebecque (1773-1850), figl d'in anteriur mercenari e scriptur da Losanna, ha pudì fugir da la mazzacra; lur ha'l servì l'Ollanda, la Gronda Britannia e la Prussia en lur guerras cunter la Frantscha. Suenter la disfatga da Napoleun a Lipsia (1813) han ils victurs stgaffi il reginam dals Pajais Bass cun Ollanda e Belgia sut la dinastia d'Oranje-Nassau. Retg Guglielm (1772-1843) ha affidà sia organizzaiziun militar a general Constant de Rebecque. Il mars 1815 è Napoleun (1769-1821) turnà da l'exil ed ha surpiglià puspè la pussanza en Frantscha. La Gronda Bretagna e la Prussia han lura mess lur armadas en moviment en direcziun da la Belgia; Constant ha integrà sias truppas sut general Arthur Wellesley duca da Wellington (1769-1852). Durant la battaglia decisiva da zercladur ha Constant occupà ad uras cun sias truppas il lieu strategic

dals Quatre-Bras a sid da Waterloo, pusibilitond la reuniun tranter Wellington e ses collega prussian Gebhard Leberecht von Blücher (1742-1819). Uschia han ils dus schefcumandants battì Napoleun, liberond l'Europa dal responsabel da pliras guerras cun nundumbraivlas unfrendas. Constant de Rebecque ha lur organisà l'armada dals Pajais Bass e fundà 1828 l'academia militar da Breda en il Brabant dal Nord, oz anc adina «Koninklijke Militaire Academie».

Il reginam dals Beltgs

Ma retg Guglielm n'ha betg savì governar la Belgia tenor ils giavischs da la populaiziun. La revoluziun da fanadur 1830 a Paris chaschunescha revoltas a Bruxelles/Brussel, Liège ed autras citads. Ils 4 d'october proclamescha ina regenza provisoria in stadi beltg independent e convochescha ina dieta nazionala; lezza sa rimna ils 10 da november, conferma la proclamaziun, elavura ina constituziun (favrer 1831) ed elegia da zercladur Leopold da Saxonia-Coburg (1790-1865) «roi des Belges». L'avust batta l'armada ollandaisa ils Beltgs a Hasselt (Limburg) e Leuven, ma vegn stgatschada d'in'armada franzosa. Il 1832 han Londra e Paris chatschà tras in armistizi e la reconuschientscha internaziunala da la Belgia. Il 1837 è Constant de Rebecque sa retratg sco cumandant da l'armada dals Pajais Bass. L'anteriura guardia svizra da Ludivic XVI po valair sco in victur da Waterloo ed in dals babs dal stadi ollandais modern; el na para dentant betg d'avair chapì las aspiraziuns beltgas sin libertads constituziunalas.

* Thomas Maissen, *Geschichte der Schweiz. Quarta ediziun curregida. Baden/AG (Hier + jetzt, ISBN 978-3-03919-808-5) 2010, p. 157.*